

Ihmisoikeuskeskukselle

Ihmisoikeusvaltuuskunnalle

Vammaisten ihmisten kuuleminen ja osallistaminen sote- ja maakuntauudistuksen valmistelussa ja toimeenpanossa

Vammaisten ihmisoikeuskomitea pyytää kohteliaimmin ihmisoikeuskeskusta ja ihmisoikeusvaltuuskuntaa kiinnittämään huomiota - vammaisten henkilöiden osallistamiseen sote- ja maakuntauudistuksen valmistelussa sekä toimeenpanossa ja ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin vammaisten ihmisoikeuksien yhdenvertaisuuden turvaamiseksi ja toteaa asian tueksi seuraavaa.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden täysimääräinen ja tehokas osallistuminen on yksi sopimuksen 3 artiklassa mainituista yleisistä periaatteista. Lisäksi sopimuksen 4 artiklassa yleisistä velvoitteista todetaan, että laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkaan, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.

Esimerkiksi maakuntauudistuksen yhteydessä esitetystä maakuntalaissa ei alueellisille vammaisneuvostoille ole annettu oikeudellisesti mitään toimivaltaa, toisin kuin esimerkiksi vähemmistökielen vaikuttamistoimielimellä, alueellisilla liikuntatoimielimillä tai romansiasiain neuvottelukunnalla. Eri vähemmistöryhmien yhdenvertaisuus ja perusoikeudet näyttävät olevan hyvin epäsuhteisia demokraattisen vaikuttamisen ja osallisuuden osalta erityisesti vammaisten kansalaisten näkökulmasta. *Vammaisneuvostoille tulisi antaa todellinen toimivalta edistää vammaisten kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja yhdenvertaisuutta sekä yhteiskunnallisia elinolosuhteita alue- ja paikallistasolla kohdistuvaa syrjintää vastaan sekä selvitysten, arviointien ja seurannan perusteella tehdä maakuntahallitukselle ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi.* Myös maakunnan järjestämistä vastuussa tulisi velvoittaa esteettömyyteen. Pelkkä edistämismäärä ei ole riittävä. Palvelu, joka on esteellinen estää käytännössä toimintakyvyltään rajoittuneen asiakkaan mahdollisuuden käyttää palvelua.

Uudistus sisältää lisäksi muita merkittäviä lakiuudistuksia, joiden sisällöt ja vaikutukset eivät tässä vaiheessa ole vielä tiedossa ja joiden vaikutusten arviointi on näin ollen mahdotonta ja jotka tulevat vaikuttamaan historiallisen suureen palvelurakennemuutokseen ja -kulttuuriin.

Vammaisten ihmisoikeuskomitea toteaa, että Sote- ja maakuntauudistukseen liittyvät lakiesitykset koskettavat mitä suurimmassa määrin vammaisia ihmisiä. Vammaiset ihmiset ovat keskimäärin elämänmittaisesti riippuvaisempia yhteiskunnan eri toiminnoista, kuin muut kansalaiset. Uudistuksella on näin ollen välitön vaikutus vammaisten ihmisten arkeen ja elämään.

Vammaisyleissopimuksen perusteella vammaisia ihmisiä koskevissa asioissa tulee kansallisvaltion neuvotella tiiviisti vammaisten ihmisten, heitä edustavien tahojen kanssa ja aktiivisesti osallistaa heitä koko prosessiin. Tämän hetkinen tilanne hallituksen esityksestä järjestettävän kuulemisen kautta ei ole aktiivista osallistamista ja joka ei täytä vammaisyleissopimuksen vaatimusta

kansallisvaltiolle. Sopimuksen edellyttämä täysimääräinen osallistuminen voisi tapahtua esim. vammaisjärjestöjen kautta.

Samankaltainen tilanne on maakuntauudistusta valmisteltaessa eri **kunnissa** ja tulevissa maakunnissa, missä valmisteluun ei ole osallistettu vammaisia **ihmisiä** muuta kuin sattumanvaraisesti. Tämä osallistaminen voisi tapahtua esim. **kunnallisten** vammaisneuvostojen tai vammaisjärjestöjen kautta. Valtakunnallisella tasolla luontevia **tahoja** ovat Vammaisfoorumi sekä muut valtakunnalliset vammaisjärjestöt.

Ihmisoikeuskeskuksella ja ihmisoikeusvaltuuskunnalla on lakisääteisenä erityistehtävänä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanon edistäminen, suojeleminen ja seuranta yhdessä eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa.

Ottaen huomioon sote- ja maakuntauudistuksen kauaskantoiset ja **merkittävät** vaikutukset vammaisten henkilöiden elämään sekä arkea määrittäviin perusrakenteisiin, jossa ei menettelyn osalta ole noudatettu edellä mainittuja vammaisyleissopimuksen **velvoitteita**, pyytää vammaisten ihmisoikeuskomitea ihmisoikeuskeskusta ja ihmisoikeusvaltuuskuntaa sen toimivallan mukaisesti ryhtymään tarvittaviin toimiin vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanon edistämiseksi ja seuraamiseksi

Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 2017

Kunnioittaen

Vammaisten ihmisoikeuskomitea

Kalle Könkkölä

puheenjohtaja

Elina Nieminen

varapuheenjohtaja